

29. IKASGAIA. GESTIO-, BITARTEKOTZA- ETA **SOZietate-KontratUAK**

AURKIBIDEA. I. Mandatu-kontratua: 1. kontzeptua, ezaugarriak eta motak. 2. Mandatuaren eraentza eta iraungitze-kausak. II. Bitartekotza- edo artekaritza-kontratua: kontzeptua eta eraentza juridikoa. III. Sozietate-kontratua: 1. Kontratua. Pertsona juridikoa. 2. Eratzea: subjektuak, objektua eta forma. 3. Edukia: bazkideen obligazioak, eskubideak eta erantzukizuna. 4. Sozietatea iraungitzea.

I. Mandatu-kontratua

1. Kontzeptua, ezaugarriak eta motak

Kode Zibileko 1709. artikulua araberaz:

Por el contrato de mandato se obliga una persona a prestar algún servicio o hacer alguna cosa, por cuenta o encargo de otra.

Hortaz, mandatu-kontratuan norbaitek bere gain hartzen du beste baten kontura edo hark aginduta zerbitzuren bat edo beste zerbait egiteko betebeharra. Hala bada, zertan bereizten dira mandatu eta zerbitzuen errentamendu-kontratuak? Doktrina-mailan hainbat iritzi agertu dira; hala ere, adostasunik egon ez arren, honako irizpide hauek erabil daitezke bi kontratu horien arteko ezberdintasunak azpimarratzeko —era berean, mandatu-kontratua ezaugarritzeko balio izango dutenak—:

1.- Mandatua dohaineko kontratua den heinean, zerbitzu-errentamenduak kostubidezkoa izan behar du. Dena den, ezaugarri hori ez da kasu guztietan ezargarria izango, KZko 1711. artikulua jasotzen duenez, mandatua kostubidezkoa izan baitaiteke.

KZko 1711. art.: *A falta de pacto en contrario, el mandato se supone gratuito.*

Esto no obstante, si el mandatario tiene por ocupación el desempeño de servicios de la especie a que se refiera el mandato, se presume la obligación de retribuirlo.

2.- Era berean, arruntena da mandatu-kontratuaren objektua izatea juridikoki garrantzia duten egintza juridikoak beste baten izenean aurrera eramatea, errentamenduan beste zerbitzu mota batzuk jasota.

3.- Azkenik, azpimarratu ohi da mandatua ordezkaritza bidezko lankidetzaren harremanean oinarritzen dela.

Bestalde, mandatu- eta zerbitzu-errentamendua bereiztea garrantzitsua den legez, ezinbestekoa da mandatuaren eta ordezkaritzaren arteko bereizketa gogora ekartzea ere. Hala, ordezkaritzaren jatorria mandatu-kontratua izan badaiteke ere, ez da hori ordezkaritzak jasotzen duen ahalordearen iturri bakarra; izan ere, horren oinarrian egon daitezke sozietate-kontratuak, lan-harremanak edo bestelako lotura juridikoak. Azken batean, mandatu-kontratua da alderdien arteko obligazioak ezartzen dituen kontratuzko erlazio juridikoa, ordezkaritza-ahalordea egikaritzen den jarduera-eremua den gisan. Haatik, esan ohi da ordezkaritzarik gabeko kontratua ere egon daitekeela, bai mandatu-hartzaileak bere izenean jarduten duelako, bai mandatu-hartzaileak egikaritu beharreko egintzek ez dutelako ordezkaritzarik galdatzen.

Azkenik, aipatu, Kode Zibilak hainbat mandatu mota aurreikusten dituela. Alde batetik, KZko 1712. artikuluan zehazten denez, mandatua *orokorra* edo *zehatza* izan daiteke:

El mandato es general o especial.

El primero comprende todos los negocios del mandante.

El segundo uno o más negocios determinados.

Bestalde, KZko 1713. artikulua xedatzen duenez, mandatua *modu orokorrean* edo *modu zehatzean* ezar daiteke; horren arabera:

El mandato concebido en términos generales, no comprende más que los actos de administración.

Para transigir, enajenar, hipotecar o ejecutar cualquier otro acto de riguroso dominio, se necesita mandato expreso.

Azkenik, mandatua *esanbidezkoa* edo *isilbidezkoa* izan daiteke, KZko 1710. artikulua arabera:

El mandato puede ser expreso o tácito.

El expreso puede darse por instrumento público o privado y aun de palabra.

La aceptación puede ser también expresa o tácita, deducida ésta última de los actos del mandatario.

2. Mandatuaren eraentza eta iraungitze-kausak

I.- Mandatuaren eraentza.

Mandatu-kontratuak honako betebeharrak sortzen ditu alderdientzat:

1.- Mandatu-hartzaileari (mandatario) dagokionez

a.- KZko 1718. artikuluan ezartzen da mandatu-hartzaileak duen betebeharr nagusia, alegia, agindu zaiona betetzea. Hala ez bada, erru eta dolu kasuetan, erantzutera behartua geratuko da (KZko 1726. art.).

KZko 1718. art.: El mandatario queda obligado por la aceptación a cumplir el mandato, y responde de los daños y perjuicios que, de no ejecutarlo, se ocasionen al mandante.

Debe también acabar el negocio que ya estuviese comenzado al morir el mandante, si hubiere peligro en la tardanza.

KZko 1726. art.: El mandatario es responsable, no solamente del dolo, sino también de la culpa, que deberá estimarse con más o menos rigor por los Tribunales según que el mandato haya sido o no retribuido.

b.- Mandatu-hartzaileak, mandatugileak (mandante) ezarritako jarraibideen arabera, fede onez eta mandatugilearen interesean jokatu beharko du. Horren ezean, mandatu-hartzailearen eginbeharra da negozioaren arabera familiako guraso on batek egingo zukeena egitea (KZko 1719. art.).

KZko 1719. art.: En la ejecución del mandato ha de arreglarse el mandatario a las instrucciones del mandante.

A falta de ellas, hará todo lo que, según la naturaleza del negocio, haría un buen padre de familia.

d.- Mandatu-hartzaileak bere eragiketen kontu eman beharko dio mandatugileari, eta mandatuaren ondorioz jaso duena azken horri itzuli, nahiz eta jasotakoa mandatugileari ez zor izan (KZko 1720. art.). Mandatu-hartzaileak mandatugileari itzuli behar diona izango da azken horren eskutik edo hirugarren baten eskutik jasotako guztia, mandatugilea baita azken horien aurrean erantzuten duena.

KZko 1720. art.: Todo mandatario está obligado a dar cuenta de sus operaciones y a abonar al mandante cuanto haya recibido en virtud del mandato, aun cuando lo recibido no se debiera al segundo.

e.- Mandatu-hartzaileak interesak ordaindu beharko ditu bere erabilerarako aplikatu izan dituen kopuruengatik, erabilera egin duen egunetik hasita. Era berean, interesak ordaindu beharko ditu, mandatura amaitu eta gero zor dituen kopuruengatik, berandutza-egoeran dagoen unetik (KZko 1724. art.).

KZko 1724. art.: *El mandatario debe intereses de las cantidades que aplicó a usos propios desde el día en que lo hizo, y de las que quede debiendo después de fenecido el mandato, desde que se haya constituido en mora.*

Azkenik aipatu, KZko 1723. artikuluaaren arabera, mandatu-hartzaile bat baino gehiago izendatzen diren kasuetan, horien erantzukizuna ez dela solidarioa izango, hala adierazten ez bada.

2- Mandatugileari (mandante) dagokionez

a.- KZko 1728. artikulua xedatzen duenez, mandatu-hartzailearen eskariz, mandatugileak aurreratu beharko dizkio mandatua betearazteko hark galdatutako beharrezko kopuruak. Hala dagokionean, mandatu-hartzaileak kopuru horiek aurreratuko balitu, mandatugileak horiek ordaindu beharko ditu, nahiz eta kopuru horrekin saiaturako egintza juridikoak huts egin mandatu-hartzailearen errurik gabe. Hala ere, huts egitea mandatu-hartzailearen erruaren ondorioa bada, konpentsatu egingo dira erruagatik sortutako erantzukizuna eta zor den kopurua itzultzea. Edozein kasutan, artikulua azken lerroan adierazten duenez, ordainketaren barruan sartuko dira aurreratutako kopuruaren interesak, aurrerapena egin zen egunetik zenbatzen hasita.

KZko 1728. art.: *El mandante debe anticipar al mandatario, si éste lo pide, las cantidades necesarias para la ejecución del mandato.*

Si el mandatario las hubiera anticipado, debe rembolsarlas el mandante, aunque el negocio no haya salido bien, con tal de que está exento de culpa el mandatario.

El reembolso comprenderá los intereses de la cantidad anticipada, a contar desde el día en que se hizo la anticipación.

b.- Mandatugileak mandatu-hartzaileari ordaindu beharko dizkio mandatua betetzeak sorrarazi dizkion kalte-galerak, beti ere kalte horiek mandatu-hartzailearen erruz edo zuhurtziagabekeria sortu ez badira. Díez Picazoren ustez, erregela hori ez da aplikatu beharko mandatua kostubidezkoa den kasuetan, mandatu-hartzaileak jasoko duen prezioan jasotzen baita kalte horiengatik sor daitezkeen galeren konpentsazioa.

KZko 1729. art.: *Debe también el mandante indemnizar al mandatario de todos los daños y perjuicios que le haya causado el cumplimiento del mandato, sin culpa ni imprudencia del mismo mandatario.*

Era berean, KZko 1728. eta 1729. artikuluetan aipatzen diren gastuak eta kalte-galerak ordaintzen ez baditu, KZko 1730. artikulua xedatzen duenez, mandatu-hartzaileak bahi gisa atxiki ahal izango ditu mandatuaren objektu diren gauzak.

d.- Azkenik, mandatugileak mandatu-hartzaileak bere izenean hartu dituen betebeharrei erantzun beharko die, beti ere, mandatuak jasotzen duen jarduteko eremuan sortuak izan badira. Hala ez bada, mandatutik kanpo gauzaturiko egintza horiek berresten baditu soilik erantzungo du (KZko 1727. art.).

KZko 1727. art.: *El mandante debe cumplir todas las obligaciones que el mandatario haya contraído dentro de los límites del mandato.*

En lo que al mandatario se haya excedido, no queda obligado el mandante sino cuando lo ratifica expresa o tácitamente.

Mandatugile bat baino gehiago dagoen kasuetan, KZko 1731. artikulua xedatzen duenez, solidarioki erantzun beharko dute.

II.- Mandatu-kontratuaren iraungitze-kausak.

Mandatu-kontratua kasu hauetan iraungiko da (KZko 1732.-1739. artikulua):

1.- Mandaturia ezeztatzen denean (KZko 1733.-1735. artikulua). Mandatugileak edozein unetan ezezta dezake mandaturia, mandatu-hartzailea behartuz mandaturia ziurtatzen duen agiria itzultzera. Hala ere, mandaturia pertsona zehatzekin kontratatzeke ezarri bada, mandaturia ezeztatzeak ezin die pertsona horiei kalterik egin, ez bazaie ezeztapenaren berririk eman. Era berean, mandaturia ezeztatua geratuko da negozio berbererako beste mandaturia bat izendatzen denean, mandaturia berria efikaza izanik lehenengo mandaturia jaso zuenari horren berri ematen zaionetik.

2.- Mandaturari uko egitean (KZko 1736.-1737. artikulua). Horretarako, beharrezkoa izango da mandatugileari uko egitearen berri ematea, eta beroni kalte egiten bazaio uko egitearen ondorioz, mandatu-hartzaileak kalte-galerak ordaindu beharko ditu, salbu eta uko egitearen arrazoia mandatuarekin jarraitzeke ezintasuna den.

Hori bai, mandatu-hartzaileak arrazoi zuzena izan eta mandaturari uko egin arren, egokitu zaion jarduerarekin jarraitu beharko du mandatugileak hutsune hori betetzeko beharrezko xedapenak hartu arte.

3.- Mandatu-hartzailearen edo mandatugilearen ezgaitasuna. Hala ere, mandatugilearen ezgaitasuna eman arren ez da mandaturia iraungiko,

mandatuan bertan horrela xedatu denean ezgaitasun kasuetarako. Edo, mandatua eman denean mandatugilearen ezgaitasun kasurako. Azken kasu horretan, mandatua iraungiko da tutorea izendatzen denean edo, hala dagokionean, jadanik izendatuta dagoen tutoreak eskatzen duenean (KZko 1732. art., *in fine*).

4.- Mandatu-hartzailearen edo mandatugilearen heriotza. Hala ere, mandatu-hartzaileak zerbait egiten badu, mandatugilea hil dela jakin gabe, egindakoa baliozkoa izango da, eta ondore guztiak sortuko ditu fede onez kontratatatu duten hirugarrenetik (KZko 1738. art.).

Mandatu-hartzailea hiltzekotan, jaraunsleei dagokie horren berri mandatugileari ematea eta, bien bitartean, mandatugilearen intereserako inguruabarren arabera beharrezkoa dena hornitzea (KZko 1739. art.).

5.- Mandatu-hartzailearen zein mandatugilearen zarrastelkeria-adierazpena, konkurtsoa edo kaudimengabezia.

II. Bitartekotza- edo artekaritza-kontratua: kontzeptua eta eraentza juridikoa

Artekarien bitartez aurrera eramaten diren zerbitzuak ez daude Kode Zibilean araututa. Jurisprudentziak zehazten duenaren bidez arautzen da, gehien bat, bitartekarien edo artekarien lana. Hala, Auzitegi Gorenak emandako lehenengoetariko epaian adierazten denez, artekariari dagokio kontratu zehatza egiteko borondatea duten pertsonak harremanetan jartzea, salneurri baten truke (AGE, 1962ko abenduaren 27koa). Hala ere, esan beharra dago artekariak salneurria jasoko duela, azkenean alderdien arteko kontratua egiten bada; izan ere, kontratua egin nahi duen hirugarrena aurkitzea edo hirugarren horrekin beste pertsona harremanetan jartzea ez baita, printzipioz, ordaindu beharreko jardura. Ordainketa galdatzeko preskripzio-epea hamabost urtekoa da (KZko 1964. art.), beti ere, artekaria ez bada eremu horretan jardura gauzatzen duen profesionala, kasu horretan hiru urteko preskripzio-epea ezarriko baita (KZko 1967. art.).

Kontratu *atipikoa* izanda, artekaritza-kontratuari ezar dakizkioke artekariaren eta alderdien artean ezarritako erregelak, kontratuen teoria orokorra eta, hala dagokionean, gertatuak diren beste kontratuen arauketa zehatza.

Bitartekaritza-kontratua iraungiko da, artekariari zerbitzua eskatzen dion pertsonak zein artekariak uko egiteagatik edo haren ezeztapenagatik. Azken kasu horretan, ezeztapena ezingo da erabili artekariari salneurria ordaintzeko obligazioa ekiditeko, azken batean, horren eta hirugarrenaren arteko kontratua egiten den kasuetan gertatuko litzatekeen moduan. Hortaz, frogatzen bada artekariak ezeztapena baino lehen gauzaturiko jardura nahikoa izan dela gero

alderdien artean kontratua sinatzeko, salneurria ordaintzera behartua geratuko da artekariaren zerbitzuak kontratatatu zituen alderdia.

III. Sozietate-kontratua

1. Kontratua. Pertsona juridikoa

KZko 1665. artikuluan definitzen da sozietate-kontratua:

La sociedad es un contrato por el cual dos o más personas se obligan a poner dinero en común, bienes o industria, con ánimo de partir entre sí las ganancias.

Artikulu horretatik, beraz, honako ezaugarri hauek ondoriozta daitezke:

1.- Kontratu baten aurrean gaude, ezaugarri hori doktrina-mailan nabarmenki eztabaidatua izan arren. Sozietatearen kontratuzko izaera ukatu nahian, esan ohi da sozietatean ez dagoela alderdien arteko interes kontrajarririk, xede edo helburu komuna lortzeko nahia baizik. Hala ere, Ascarellik adierazten duen gisan, sozietatean bazkideek badituzte interes partikular eta barne-nahi edo xede ezberdinak. Egia da sozietate-kontratuak ez duela betetzen kontratu tipikoek jarraitzen duten eskema bera. Azken batean, Picazok adierazten duenez, sozietatea elkartze-kontratua da, oinarritzko berezitasuna alderdien prestazio ezberdin bilakatzea baino, eta interes komuna lortzeko kideen arteko lankidetzat du ezaugarri nagusia.

2.- Dirua, ondasunak edo industria erkidegoan jartzeko betebeharra sortzen duena kide guztientzat.

3.- Irabaziak kideen artean banatzeko asmoa.

Horrez gainera, KZko 35. eta 36. artikulua abiapuntutzat hartuz, sozietate zibilak izan dezakeen nortasun juridikoari dagokionez, zera xedatzen du KZko 1669. artikulua:

No tendrán personalidad jurídica las sociedades cuyos pactos se mantengan secretos entre los socios, y en que cada uno de estos contrate en su propio nombre con los terceros.

Hortaz, sozietate zibilen erregistro berezirik ez dagoela kontuan hartuz, merkataritza-sozietateekin gertatzen ez den bezala, sozietate zibilak ez du nortasun juridikorik izango bazkideek sozietatearen eraentza eta existentzia isilpean gordetzen badituzte, sozietatearen jardura publikoki egikaritu gabe.

Azkenik, aipatu, hainbat sozietate zibil mota arautzen direla Kode Zibilean. Zehazki, 1671. artikulua xedatzen duenez:

La sociedad es universal o particular.

Sozietate mota baten eta bestearen kontzeptua eta ezaugarri nagusiak jasotzen dira Kode Zibileko 1672.-1678. artikuluetan.

a.- Sozietate unibertsala.

KZko 1672. artikulua arabera, sozietate unibertsala bi motatakoa izan daiteke, era berean. Alde batetik, kideen oraingo ondasunen gaineko sozietatea. Bestetik, irabazien gaineko sozietatea.

Horrela, sozietatea kideen oraingo ondasunen gainean eratzen bada, bazkideek erkidegoan jartzen dituzte orain dituzten ondasun guztiak, bai eta halakoekin eskuratzen diren irabazi guztiak ere, beren artean horiek banatzeko asmoarekin. Horrela, ondasun eta irabazi horiek bazkide guztien jabetza komunean jarriko dira (KZko 1673. eta 1674. artikulua).

KZko 1675. artikuluan adierazten denez, berriz, irabazi guztien gaineko sozietatean, sozietateak bere barruan hartzen du sozietate bitartean bazkideek euren industria edo lanaren ondorioz eskuratzen duten guztia. Hortaz, sozietatea sortzean, bazkideek dituzten ondasun higigarri zein higiezinak beren jabari pribatuko izaten jarraituko dute, sozietateari horien gozamina bakarrik eskualdatzen baitzaio.

Sozietate unibertsala eratzen bada zein motatakoa izango den adierazi gabe, KZko 1676. artikulua arabera, irabazien gaineko sozietatea eratu dela ulertuko da.

b.- Banakako sozietatea

KZko 1678. artikulua esanetan, banakako sozietatearen objektu dira gauza zehatzak, horien erabilera, fruituak, enpresa jakina edo lanbidea.

2. Eratzea: subjektuak, objektua eta forma

Alderdien gaitasunari dagokionez, KZko 1677. artikuluan ezartzen da sozietateei buruzko eraentzak ezartzen duen arau bakarra, elkarrekin sozietate unibertsala egitea debekatzen zaienean haien artean dohaintzak egitea debekatuta duten pertsonen. Bestalde, kontuan izanda sozietatearen eraketak ondasun higiezinak eskualdatzea ekar dezakeela, ezinbestekoa da kontuan hartzea adin txikiko emantzipatuei KZko 323. artikulua zentzu horretan ezartzen dien muga.

Bestalde, sozietateak objektu zilegi izan behar du, eta bazkide ororen interesean ezarria egon behar du. Hala ez bada, sozietatea desegin egingo da eta, irabaziak egotekotan, horiek sozietatearen egoitzako ongintza-etxeei edo, horien ezean, probintziakoei igorriko zaizkie.

KZko 1667. artikuluari jarraiki, sozietate-kontratua eratzeke forma-askatasuna dago, beti ere ondasun higiezinak ez baldin badaude, azken kasu horretan beharrezkoa izango baita eskritura publikoa eratzea. Hala ere, jurisprudentziaren esanetan, ez gaude forma *ad solemnitatem* kasu baten aurrean, bazkideei eskritura publikoa galdatzeko eskubidea esleitzen dien forma *ad exercitum* kasu baten aurrean baino. Era berean, KZko 1668. artikulua xedatzen duenez, ondasun higiezinak dauden kasuan, eskritura publikoaz gainera, inbentarioa egiteko beharra ezartzen da.

3. Edukia: bazkideen obligazioak, eskubideak eta erantzukizuna

I.- Bazkideen obligazioak izango dira:

1.- Bazkideak sozietateari zor dio bertara ekarriko duela hitzeman duen guztia (KZko 1681. art.). Hala ere, kontuan hartu behar da sozietatea eratzeke ez dela beharrezkoa izango bazkide guztiek beren ekarpenak egitea; nahikoa izango da kontratuaren perfekzioa (KZko 1679. art.). Gainera, eman beharrezkoa dirua bada, ekarpena egitea beharrezkoa zen une beretik aurrera ordainduko dira interesak (KZko 1682. art.).

2.- Ekarritako gauza zehatzen ebikzioagatik edo ezkutuko karga edo akatsengatik saneamendua egiteko betebeharra (KZko 1681.II art.). Era berean, ekarri beharrezkoa gauzen gaineko gozamen-eskubidea izan bada, bazkidea behartua egongo da horren erabilera baketsua ziurtatzera.

3.- Ezustean edo hirugarren baten erruz galtzen diren gauzen arriskua zehaztean, honako bereizketa hau egiten du KZko 1687. artikulua:

a.- Suntsikorrak ez diren gauza zehatzak badira, eta horien gaineko gozamen-eskubidea eta fruituak bakarrik ekarri badira sozietatera, arriskua gauza horien jabeari dagokio. Hala ere, gauza horien gaineko jabetza sozietateari badagokio, sozietateak jasan beharko du arriskua.

b.- Gauzak suntsikorrak badira, edo sozietatera ekarri badira saltzeko, arriskua sozietateari dagokio.

4.- Sozietatearen administrazioa eramatea. Funtzio hori egikaritzeko, bi aukera aurreikusten ditu Kode Zibileko arauketak:

a.- Alde batetik, bazkide bati edo batzuei administrazio-lana egokitzea. Era berean, bi modutan egin daiteke esleipen hori: sozietate-kontratuan aukera hori jasoz edo, kontratuan jasota egon ez arren, geroago bazkideek erabakia hartzen dutenean. Lehenengo kasuan, bazkideen gehiengoa nahikoa izango da administrazioa aurrera eramango duen edo duten bazkidea edo bazkideak aukeratzeko. Bidenabar,

beharrezkoa izango da administrazioa ezeztatzeko zilegizko kausa. Bigarrenengan, berriz, izendapena egiteko bazkideen adostasuna eskatzen da, eta posible izango da ezeztapena edozein unetan egitea (KZko 1692. art.).

Bazkide bat baino gehiagori egokitzen zaionean administrazioa, printzipioz, kontrakoa adierazten ez bada, bakoitzak bere kabuz gauza dezake administrazioa; baina horietatik edozein bestearen eragiketen aurka jar daiteke, eragiketok legezko efektuak sortu baino lehen (KZko 1693. art.). Hala ere, administratzaile guztien adostasuna galdatzen bada beren lana gauzatzeko, beharrezkoa izango da guztien esku-hartzea administrazio-lanak jasotzen dituen egintzak gauzatzeko. Eta ezingo da alegatu eurretatik edozeinen absentzia edo ezintasuna, salbu eta kalte larri edo konponezinaren arriskurik ez badago sozietatearentzat.

b.- Bestalde, administrazioa bazkide guztien esku egotea. Kasu horietan, ezinbestekoa da KZko 1695. artikuluan xedatzen diren erregelak jarraitzea:

Hizpaketarik egin ez denean administratzeko moduari buruz, honako erregela hauek beteko dira:

- 1) *Bazkide guztiak ahalduztat hartuko dira, eta eurretako edozeinek bere kabuz egiten duena bete beharrezkoa izango da sozietatearentzat; baina bakoitza gainerakoen eragiketen aurka jar daiteke, eragiketok legezko ondoreak sortu baino lehen.*
- 2) *Bazkide bakoitza balia daiteke sozietate-funtsa osatzen duten gauzez, lurraldeko ohituraren arabera, baldin eta ez badu hori egiten sozietatearen interesaren aurka, edo horrekin ez badu eragozten bere kideek gauzak erabiltzeko duten eskubidea.*
- 3) *Bazkide orok gainerakoak behartu ditzake berarekin batera gauza erkideen artapenerako beharrezkoak diren gastuak ordaintzera.*
- 4) *Bazkide batek ere ezin du, gainerakoen adostasunik gabe, sozietatearen ondasun higiezinetan berrikuntzarik egin, nahiz eta berrikuntza hori sozietatearentzat onuragarria dela alegatu.*

Hala ere, Kode Zibilean azken aukera hori arautua egon ez arren, administrazioa hirugarren baten esku uzteko bidea irekita izango dute bazkideek, erabaki hori adostasunez hartzen duten bitartean.

II.- Bazkideen eskubideak dira:

1.- Irabaziak eta galerak banatzea. Horretarako Kode Zibilak hainbat erregela jasotzen ditu.

Lehenik eta behin, 1689. artikulua esanetan, galerak eta irabaziak itundutakoarekin bat etorri banatuko dira. Irabazien gainean bazkide bakoitzak izango duen parte-hartzea bakarrik itundu bada, galeren gaineko zatia ere berbera izango da. Hala ere, itundu ezean, galeretan eta irabazietan bazkideen parte-hartzea, bakoitzak sozietatera egindako ekarpenaren arabera zehaztuko da.

Bigarrenik, deuseza izango da bazkide bat edo gehiago irabazi nahiz galera guztietatik baztertzen dituen ituna (1691. art.).

Azkenik, industria-bazkide direnentzat, erregela bereziak ezartzen dira irabazi eta galeretan izango duten parte-hartzea zehazteko. Horrela, KZko 1689.II eta 1691.II artikuluen arabera, industria-bazkidearen parte-hartzea ekarpenik txikiena egin duen bazkidearen bestekoa izango da. Hala ere, bazkideak, industriad gainera, kapitala ekartzen badu, kapital horren ondorioz dagokion proportziozko zatia ere jasoko du. Era berean, industria-bazkidea galeren gaineko erantzukizun orotatik askatzeko aukera aurreikusten du legegileak.

III.- Sozietatearen erantzukizuna

Lehenik eta behin, zehaztu beharra dago zein izango diren sozietatearen zorrak. Horretarako, KZko 1697. artikulua honako betebeharrak hauek aurreikusten ditu:

- a.- Bazkideak izaera horrekin eta sozietatearen izenean jardutea.
- b.- Bazkideak esanbidezko nahiz isilbidezko ahalordea izatea sozietatea behartzeko.
- d.- Bazkideak bere ahalordearen mugen barruan jardutea.

Aurreko baldintza guztiak betetzen direnean, hirugarrenen aurrean bereganatutako zorren erantzule izango da sozietatea. Bazkideen banakako erantzukizuna, berriz, subsidiarioa izango da, sozietateak nortasun juridikoa duen kasuetan. Hala ez bada, sozietatearen zorrak izanda, bazkide bakoitzak egin duen ekarpenaren arabera erantzungo du, eta ez da izango bazkideen arteko solidaritaterik (KZko 1698. art.).

Horrez gainera, kontuan hartu behar da sozietateak nortasun juridikorik ez duenean, elkarrekin eragin ahalko dutela sozietatearen hartzekodunek eta bazkide bakoitzaren banakako hartzekodunek. Kasu horietan, Kodeak lehentasuna esleitzen die sozietatearen hartzekodunei, nahiz eta bazkide bakoitzaren banakako hartzekodunei bazkide horrek sozietatean duen zatiaren enbargoa eskatzeko jasotzen zaien, era horretan sozietatea iraungitzea bultzatuz (KZko 1699. art.).

Azkenik esan, sozietatea ez dela behartua geratuko bazkide batek, norberaren izenean, hirugarrenekin dituen zorren aurrean erantzutera. Hala ere, sozietatea behartua geratuko da bazkide horri begira, azken horrek gauzaturiko egintzak sozietatearen probetxurako gertatu badira.

4. Sozietatea iraungitzea

Sozietatea iraungitzeko kausak dira, Kode Zibileko 1700. eta hurrengo artikuluen arabera:

1.- Sozietate hori eratu den epe-mugarako berori agortzen denean

Hala ere, sozietatea epe zehatzerako eratu bada, luzatzeko aukera dago, bazkide guztiek horretarako adostasuna ematen badute. Sozietatea luzatzeko beharrezkoa da, akordioa epe-muga heldu baino lehen hartzea, bestela, beste sozietate baten eraketaren aurrean egongo baikara (KZko 1702. eta 1703. artikulua).

Hala ere, sozietatea epe zehatz baterako ezarrita, aukera dago epea heldu baino lehen iraungitzea eskatzeko, bazkide batek bere betebeharrak urratzen baditu, sozietatea negozioetarako gaikuntzarik gabe geratzen denean edo, auzitegien ustez, antzeko arrazoiren bat dagoenean.

2.- Gauza galtzen denean, edo sozietatearen helburu den negozioa amaitzen denean

Horrela, bazkide batek hitzematen duenean sozietatera gauza zehatza ekarriko duela, gauza eman baino lehen suntsitzen bada, galera horrek sozietatea desegitea dakar. Era berean, sozietatea beti desegiten da gauza galtzearen ondorioz, gauza hori ekarri duen bazkideak jabetza erreserbatu eta sozietateari horren erabilera edo gozatzea bakarrik eskualdatu dionean. Aldiz, ez da sozietatea desegingo, gauzaren jabetza eskuratu eta gero gertatzen denean galera (KZko 1701. art.).

3.- Bazkideetako baten heriotza, kaudimengabezia, ezgaitze edo zarrastelkeriaren ondorioz, eta 1699. artikuluan ezarritako kasuan

Hala ere, itundu daiteke bazkide baten heriotzak ez duela sozietatearen iraungitzea ekarriko. Kasu horretan, hildako bazkidearen jaraunsleak eskubidea izango du banaketa egin dadin, hori kausatzailearen heriotza-egunean finkatuz; eta ez du parterik hartuko geroko eskubide eta betebeharretan, eskubide eta betebeharrak harako egunaren aurretik egindakoaren nahitaezko ondorio direnean baino. Ituna bada sozietateak jaraunsleekin irautea, itun hori errespetatuko da, hurrengo kausan agindutakoari kalterik egin gabe.

4.- Bazkideetako baten borondatearen ondorioz, 1705. eta 1707. artikuluetan xedatutakoaren menpe

Hau da, sozietatea bazkide baten borondate edo uko-egitearen ondorioz desegingo da, sozietatearen iraupenerako epe-mugarik adierazi ez denean, edo gauzatu beharreko negozioak epe zehatz batean irauterik galdatzen ez badu. Uko egiteak ondorioak sor ditzan, fede onez eta garaiz egin beharko da, horren berri beste bazkideei emanez.

Uko egitea fede txarrez egin dela ulertuko da, hori egin duenak beretzat eskuratu nahi duenean bazkide guztiona izan behar den probetxua. Kasu horretan, uko-egilea ez da askatuta geratuko, eta beste bazkideek aukera izango dute beren sozietatetik baztertzeke. Era berean, uko egitea garaiz kanpo egindakotzat hartuko da, sozietateak interesa duenean desegitea atzeratzeko, amaitzear dauden negozioak geratzen diren kasuetan.

BIBLIOGRAFIA

- BONET CORREA: *El corretaje o mediación (conclusiones críticas a la obra de Azzolina)*, RDN, 1956.
- DÍEZ PICAZO, L., GULLÓN, A.: *Sistema de Derecho Civil*, II. Liburukia, *El contrato en general. La relación obligatoria. Contratos en especial. Causi contratos. Enriquecimiento sin casusa. Responsabilidad extracontractual*, Madril, 2003.
- LACRUZ BERDEJO, J.L., SANCHO REBULLIDA, F.A., *et alii*: *Elementos de Derecho Civil*, II. Liburukia, *Derecho de obligaciones*, 2. liburukia, *Contratos y cuasicontratos. Delito y cuasidelito*, Madril, 1999.
- LEÓN ALONSO: *Comentarios al Código Civil y Compilaciones forales*, I. liburukia, Madril, Edersa, 1986.
- LEÓN ALONSO: *Comentario del Código Civil*, II. liburukia, Justizia Ministerioa, 1993.